

ze nog niet weten, hoe ze 't moeten aanpakken, dan moeten ze maar eens schrijven naar Amsterdam. Daar zal men ze wel helpen.

Dan is er nog de Amsterdamsche Persis-vereeniging, die zich het stichten van tehuizen voor vrouwen en meisjes uit den middenstand ten doel heeft gesteld. Dank zij de medewerking van Staat en Gemeente heeft deze vereeniging reeds een geschikt terrein, waarop een eerste home, ruimte biedend voor ongeveer 60 personen, kan gesticht worden. 't Geheel wordt eenvoudig maar degelijk ingericht en voorzien van alles wat comfort en gemak kan aanbrengen.

De kamers worden gemeubileerd verhuurd, naar gelang der ligging zal ook de prijs zijn, consumptie wordt tegen den kostenden prijs berekend, aangezien, gelet op de tijdsomstandigheden, die prijzen eerder dalen dan rijzen zullen.

Tot den bouw zal evenwel niet worden overgegaan, vóór er genoeg dames zich voor deelname hebben aangemeld. Bij het bestuur der A. P. V., 1e Helmersstraat 167, kan men alle mogelijke inlichtingen verkrijgen.

K.

ANTOINETTE BOURIGNON.

13 JAN. 1616—30 OCT. 1680.

De geschiedenis der Protestantsche Kerk is eene geschiedenis van strijd. Terwijl de Roomsche Kerk haar: Zo o i s h e t oplegt aan al hare leeken, laat het Protestantsch beginsel den mensch vrij, om z e l v e te belijden wat hij voor waar houdt, zich aan te sluiten bij die gemeenschap met wier belijdenis hij instemt.

Dit vrijlaten van de persoonlijkheid der menschen, brengt eigenaardige gevaren mede, die voor Rome overwegend zijn, die de Protestant wil bestrijden door te leven in het licht der Heilige Schrift, zoowel in het kerkelijke als in het persoonlijke.

Natuurlijk zijn er altijd menschen geweest, die zich zelf boven de Heilige Schrift stelden. Zij gelooven, dat het licht van God in het hart des menschen betrouwbaarder en dus uitnemender is dan de Goddelijke openbaring in de Heilige Schrift, dan Gods Woord, dan de Bijbel.

Deze mystieke richting, die ook in onzen tijd, nu men moe is van het harde, koude godloochen, weer opnieuw aanhangers vindt, bloeide in de zeventiende eeuw. Ook toen had een zekere afmatting en vermoeidheid de menschen aangegrepen, die was ontstaan door den harden geloofsstrijd tegen Rome en den inwendigen kerkstrijd over theologische verschilpunten.

Er traden mannen en vrouwen op, die door bespiegeling en gevoel tot het Goddelijke wilden naderen. Door de verdiensten van Christus wonnen zij in hun verbeelding de bekwaamheid, de ziel van het menschelijke te ontdoen en God zóó te beminnen, tot zij zelve goddelijk werden.

Onder de regeering van koning Lodewijk XIV in Frankrijk, 1643—1715, weken meer dan 200 Fransche leeraars naar ons land uit: de vluchtelingen uit alle standen stroomden het gastvrije, lage landje bij de zee binnen. Zij brachten veelal rijkdom en welvaart mede, want de Hugenotenvervolgving verdreef de bloem van Frankrijk. Maar ten opzichte van de leer maakten de Kerken zich wel eenigszins bezorgd; het mysticisme won overal veld. Men ontmoette al meer Fransche mannen en vrouwen, voorgedaan of bijgevallen door leeraars en kerkleden uit ons eigen land, die vroom levend, zich liever door hun gevoelig hart, dan door hun gezond verstand en den nuchteren Bijbel lieten leiden.

Zij doorleefden allerlei mysteriën, zagen in de H. Schrift mysteriën die er niet in liggen, vervielen vaak tot geestdrijverij en dweepzucht.

Antoinette Bourignon was een derzulken. Zij werd te Rijsel op 13 Jan. 1616 geboren als zeer mismaakt dochtertje van Johan Bourignon, een koopman, en Margaretha Bekwart. Men dacht er eerst over, dit wanschepseltje maar te smoren, doch de moederliefde won het. Vader en moeder leefden zeer oneenig; dikwijls viel vader in woede en oploophouding tegen moeder uit, dan trachtte de kleine Antoinette door kinderlijke omhelzingen vader te doen bedaren.

Dit droevig huiselijk leven maakte het misvormde kind vroeg oud, zaaide allerlei vreemd zaad in dat jonge hart. Op haar vierde jaar vroeg zij moeder haar toch het land der Christenen te wijzen, want de menschen om haar leefden niet naar de leer van Christus. Het huwelijk leek haar eene verschrikkelijke verbintenis toe. Dikwijls bad zij: „O, God, laat mij toch nooit tot den rampzaligen staat van een huwelijk komen!”

Haar grootste verdriet overkwam het meisje, toen vader haar wilde dwingen, om met een Franschman te trouwen; „zij was meer gesteld op een klooster dan op een man.” Haar afkeer van het huwelijk ontsprong ook uit buitengewone kuisheid. Het zal wel

zelfbedrog geweest zijn, maar toch teekent het hare persoonlijkheid, dat zij (volgens eigen verklaring) „gedurende haar geheele leven nimmer zelfs niet bij overijling de geringste gedachte heeft gekoesterd, de kuischheid en de ingetogenheid van den maagdelijken staat onwaardig.” „Hare tegenwoordigheid verspreidde eene ingetogenheid, welke de vleeschelijke vermaken deed vergeten,” zegt haar levensbeschrijver.

Op Paaschdag 1626 verkleedde zij zich in het gewaad van een kluizenaar en ontvluchtte de ouderlijke woning: de tijd van het huwelijk was bepaald: zij wilde als de Heilige Theresia rein blijven en zich in eene wildernis eene woning zoeken.

In Henegouwen werd zij aangehouden door een ruwen krijgsman, die vermoedde, dat de kluizenaar eene vrouw was: nooit liep hare reinheid meer gevaar. De Priester van het dorp verloor het twintigjarige meisje, gaf van hare aanhouding kennis aan den Aartsbisschop van Kamerijk. Die overreedde haar terug te keeren tot het ouderlijk huis. Hij vermaande ook den vader het meisje niet meer tot het huwelijk te willen dwingen.

Drie jaar later, in 1639, vluchtte Antoinette opnieuw, doch nu begaf zij zich regelrecht naar den bisschop van Kamerijk. Hare ouders dwongen haar alwéér tot een huwelijk. De Bisschop gaf haar nu recht, om in het dorp Bleton „met nog eenige juffrouwen van haar smaak een genootschap op te richten.”

Waarom de Bisschop zeer spoedig deze vrijheid introk is niet bekend, wie weet kwamen toen hare mystieke neigingen reeds voor den dag. Zij reisde naar Luikerland, keerde eindelijk weer in Vlaanderen terug. Hier sleet zij vele jaren in afzondering en eenvoudigheid. 't Lijkt wel een beetje vreemd, dat zulk een bovenmate kuisch en dan nog mismaakt schepseltje toch zoo telkens weer het hart van een man won. Nu viel haar weer een boerenzoon lastig, Saulieu, een groote deugniet, die den schijn van heiligheid vertoonde. Het kwam er toe, dat hij Antoinette zelfs uit dreiging het bloote mes op de keel zette, toen riep zij „den waereldlijken arm” in, en hij vervoegde zich tot „een andere geestelijke dochter.”

De ziekte van haar moeder riep Antoinette uit haar afgezonderd leven terug; ze bleef bij moeder tot deze stierf. Vader, heftig ontevreden over haar heengaan, liet zijn eenigst kind toch zijn aanzienlijk vermogen na, dat zij in 't eerst niet aanvaarden wilde, zooals zij beweert.

In 1652 besloot Antoinette non te worden in de orde van de heilige Augustinus. Zij aanvaardde toen ook het bestuur van het gasthuis van onze lieve Vrouwe der zeven smarten te Rijsel.

Allerlei geruchten omtrent dit Gasthuis, tevens Pensionaat begonnen op te duiken. De abdes en hare leerlingen hadden een verbond gesloten met den Duivel. Antoinette was het hoofd der Tooverkollen. De wethouder van Rijsel bemoeide zich met het zaakje, nam Antoinette in verhoor en liet het klooster onderzoeken, doch zonder resultaat.

Antoinette, het nonnenleven moe, hing in 1662 haar nonnenkleed in den tuin en vertrok naar Gent.

Daar „openbaarde God” de 46-jarige jongedochter „grootte geheimen”. Later verhuisde zij weer naar Mechelen en daar sloot zij vriendschap met Christiaan de Cort, die Antoinette door dik en dun heel zijn leven trouw bleef.

Deze man was een geestdrijver. Zware goddelijke bedreigingen brachten hem er toe, om het grootste deel van zijn bezitting aan familie toe te vertrouwen. Daartoe behoorde ook een eiland in Holstein, Noordstrand genaamd, door de zee overstromd, dat de familie op zijn kosten droog wilde maken.

In hoeverre nu het gezond verstand of goddelijke invloed de oorzaak was, in elk geval, het eiland kwam droog en leverde de Cort aanzienlijke bate op. Hij kreeg de tienden van den opbrengst, 'n gedeelte van het land en het opperbestuur.

Nu wilde de Cort met Antoinette en een heele schaar geestelijke vrienden, die als hervormers, wars van Rome en de Ger. Kerk optraden, zich op het „Noordstrand” vestigen.

In 1668 namen zij de reis aan en kwamen in Amsterdam. Daar liet Antoinette de Bourignon haar eerste boek drukken over: „Het licht der waereld”.

Zij trad als voorgangster op in de door haar gestichte gemeente.

Ook Jansenisten hingen Antoinette aan, doch over het geheel schreef zij meer boeken, dan dat zij leerlingen maakte.

Wel kreeg zij grooten invloed op den Carthesiaanschen wijsgeer Petrus Poret. Met Herdanus en Burmanus, zijn geestverwanten, twistte zij. „God heeft mij uitdrukkelijk te kennen gegeven, dat de Carthesiaansche wijsbegeerte de snoodste en vervloekste van alle ketterijen is, eene volslagen Godverloochening; aangezien zij de verdorven Rede in plaats van God zet,” schreef zij.

Hier in Amsterdam kreeg Antoinette menigvuldige openbaringen en gezichten. Haar eigen geschriften stelde zij boven den Bijbel, het N. Testament las zij slechts ééns door, want zij wist het allemaal vóóruit bij ingeving in haar hart. De Anti-Christ had zij gezien in een gezicht, 't was een vleeschgeworden Duivel, wiens grootte, houding en gestalte zij precies beschreef. Zij loochende ook de Godheid van Christus, de Drieëenheid en verwachtte een Duizendjarig rijk vol aardschen vrede.

Antoinette schreef zeer veel boeken, doch zoo verward, dat er het vernuft van Petrus Poiret aan te pas moest komen om er een soort leer van saam te schikken. Dit werk verscheen in zeven deelen in het Fransch, en heette *L'Économie Divine ou Système Universel*. 't Werd in 1686 ook in het Latijn vertaald.

De Labadie, die met zijn Anna Maria Schuurman in 'n soort geestelijk huwelijk leefde, zooals Antoinette met Christiaan de Cort, bood eene aanzienlijke som aan de Cort, om het „Noordstrand” te koopen. Die wilde gretig het groote bedrag aannemen, doch Antoinette wees de Labadie's voorslag van de hand.

„De gevoelens en de geest die de Labadie bestuurde, waren strijdig met het Licht en het gevoel van haar Geest,” gaf zij voor. God had haar de Labadie getoond in een gezicht als een man „zeer bezig om met een grooten haak in de hand, den val van een zeer groot huis, een ineenslopende tempel te beletten.”

Wie weet lag de eigenlijke oorzaak der weigering niet ergens anders. De schatrijke Antoinette Bourignon was vreeselijk gierig: „God verbood haar iets aan de armen te geven; ten eerste omdat de armen hare giften onwaardig waren en ten tweede, omdat zij haar geld voor betere doeleinden moest gebruiken.” Misschien had de Labadie méér moeten bieden.

Christiaan de Cort reisde in 1668 naar zijne bezitting in Holstein en reeds in November van 't zelfde jaar overleed Antoinette's metgezel, die haar al zijne goederen naliet. Maar het ging zoo makkelijk niet voor Antoinette, om zich in het werkelijk bezit van dezen rijkdom te stellen.

In 1671 verliet zij Holland, om persoonlijk de moeilijkheden het hoofd te bieden. Verscheidene leerlingen, die het „om gemak en voordeel te doen was,” zond ze weg.

Op het Noordstrand gekomen, nam zij hare erfenis in bezit en „daar hare pen zoo vlug was als een ander zijn tong,” vestigde zij eene eigen drukkerij, die hare boeken afleverde in het Fransch, het Hoog-Duitsch en het Nederlandsch.

Doch het drukken en verspreiden van hare boeken werd eerlang verboden. Haar leerstellingen en zeden en aanvallen op de Kerkelijken, vonden scherpe bestrijding; de Labadisten haatten haar. Twee Lutherische predikanten begonnen de alarmklok tegen Antoinette Bourignon te luiden. Men beweerde, dat zij leeringen verkondigde, waarvoor anderen wel verbrand en onthoofd waren geworden.

Deze mystieke vrouw was eene geheele andere persoonlijkheid dan de beminnelijke Anna Maria Schuurman. Het gemeene volk schold haar voor tooverkol. Zij verhuisde naar Plensburg, waaruit zij ook weer vluchten moest in 1673. Nergens vond zij rust

in 't Holsteinsche. Antoinette verbleef in Tonningen, Sleeswijk, Husum; in 1676 belandde zij eindelijk in Hamburg.

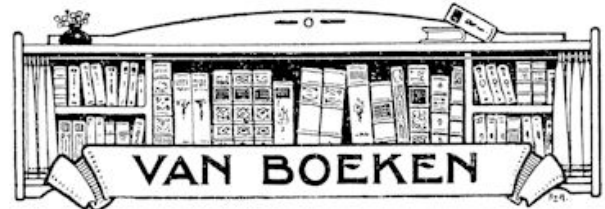
Eenigen tijd genoot zij rust, terwijl zij zich schuil hield, doch zoodra de menschen wisten, dat die geheimzinnige mystieke Antoinette Bourignon was aangekomen, viel het volk haar daar lastig. Eindelijk nam in Oost-Friesland Baron v. Lutzburg de vervolgdte vrouw in bescherming. Zij werd benoemd tot bestierderesse van het Armlhuis. Al haar zorg en vlijt wendde zij aan, om de stichting zuinig te beheeren; haar eigen beurs hield deze ongezond-mystieke vrouw potdicht, wat opnieuw veler ergernis opwekte.

Nu besloot zij de reis naar Holland maar weer aan te nemen, het gastvrije Holland; haar Amsterdam, waar niemand haar ooit lastig viel.

Zij bereikte de plaats der rust niet. Het reizen in koetsen zonder veeren, langs ongebaande wegen, vergde vroeger ongehoorde inspanning. Het spreekt van zelve, dat Antoinette's gestel door haar mystieke zenuwtoestanden, het onverpoosde schrijven en de gedurige vijandschap, geleden had.

Zij overleed te Franeker in Friesland op 30 October 1680. School heeft Antoinette Bourignon niet gemaakt, kon zij niet maken, doch door den invloed die zij kreeg en behield op Petrus Poiret, is zij toch eene vrouw van beteekenis geworden in de Nederlandsche Kerkgeschiedenis.

JOHANNA BREEVOORT.

Haar Roeping door NELLY HAS.
Uitgave van J. H. KOK te Kampen.

Er zou over dit boek een zeer ongunstige critiek te schrijven zijn. Wat taal en stijl betreft is het lang niet in orde en er zijn dan ook al beoordeelaars geweest, die daar op gewezen hebben. Nelly Has zal goed doen, bij een volgend boek daarmee rekening te houden. Toen ik haar boek begon te lezen, heb ik eerst heel wat fouten aangestreept, maar ik heb dat werk al gauw gestaakt; 't was nutteloos, al die foutjes aan te teekenen.

Nu kan een boek slecht zijn, wat taal en stijl betreft, terwijl we het toch een goed boek noemen. Hoe staat het nu met „Haar Roeping”?

Frida gevoelt roeping tot het verpleegsterswerk. Nu valt er met een roeping niet te spotten. Wie